

Bijlage I

**Selectiecriteria voor aanwijzing
van gemeentelijke monumenten en bouwhistorie monumenten**

(bijlage van Monumentenverordening 2010)

**Selectiecriteria voor aanwijzing van gemeentelijke monumenten en
bouwhistorie monumenten**

De onderstaande selectiecriteria zijn gericht op het algemeen belang van de gemeente Nijmegen en dienen dus te worden toegepast op het niveau van de stad, de buurt of de wijk. Hieronder zijn begrepen de geïncorporeerde dorpskernen en de buitengebieden. Voor gemeentelijke monumenten kunnen elk van de vier criteria grondslag bieden voor bescherming. Voor bouwhistorie monumenten zijn de bouwhistorische of stedenbouwkundige criteria relevant.

Architectuurhistorische criteria | Het object als zodanig.

- a. *Bouwstijl*
Het object is een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant - al dan niet met plaatselijke variaties -, en van belang vanwege zijn esthetische kwaliteiten.
- b. *Ontwerper*
Het object is van bijzonder belang voor het oeuvre van een bouwmeester, architect, interieur-, tuin- of stedenbouwkundig ontwerper dan wel een beeldend kunstenaar.
- c. *Bouwtype*
Het object is van belang als goed voorbeeld van een functionele of typologische ontwikkeling.
- d. *Detailering*
Het object is van belang vanwege het bijzondere materiaalgebruik, detailering, kleurgebruik of de ornamentiek.
- e. *Interieur*
Het object is van belang vanwege de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen), of vanwege bepaalde interieuronderdelen.
- f. *Bouwtechniek*
Bijzonder belang van het object voor de geschiedenis van de architectuur, bouwhistorie of bouwtechniek.

Het *object als zodanig* dient karakteristiek te zijn voor een bepaalde periode, een bepaalde architect of een bepaalde functie. De toegepaste detailering of nog aanwezige interieuronderdelen of aspecten van bouwtechniek kunnen in belangrijke mate bijdragen aan de monumentwaardigheid van het object.

Bouwhistorische criteria | Het object en zijn bouw-, verbouwings- en gebruiksgeschiedenis.

- a. *Bouw- en verbouw/ingssporen*
Het object is van belang vanwege de aanwezige bouw- en verbouwingssporen
- b. *Materiaal (gebruik)*
Het object is van belang vanwege het bijzondere materiaal (gebruik)
- c. *Bouwtechniek*
Het object is van belang vanwege een bijzondere constructie (wijze), bouwwijze of bouwtechniek
- d. *Structuur*
Het object is van belang vanwege de (historische) (gegroeide) structuur
- e. *Wetenschappelijke bron*
Het object is van belang als wetenschappelijke bron
- f. *Bouwhistorische verwachting*
Het object is van belang vanwege de verwachting dat het aan een of meer van bovenstaande bouwhistorische criteria voldoet. Deze verwachting dient gebaseerd te zijn op een bouwhistorische inventarisatie c.q. verkenning.

Het *object en zijn bouw-, verbouwings- en gebruiksgeschiedenis* dient een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de kennis over de bouwgeschiedenis, bouwtechniek en historische

ontwikkeling van Nijmegen. Aspecten als bouwmassa, gevels, constructie, structuur, materiaalgebruik en bouwtechniek alsmede de (interieur)afwerking inclusief (sporen van) wijzigingen en toevoegingen kunnen hiervoor relevante informatie opbieveren.

iii. Stedenbouwkundige criteria | Het object in zijn omgeving.

- a. *Concept*
Het object is beeldbepalend onderdeel van een belangrijk stedenbouwkundig of landschappelijk concept.
- b. *Gegroeid geheel*
Het object is onderdeel van een historisch gegroeid stedelijk of landschappelijk samenhangend gebied en speelt daarin een beeldbepalende rol of is van belang voor de historische stadsstructuur.
- c. *Verkaveling*
Het object is van bijzondere betekenis vanwege de wijze van verkaveling of terrein.
- d. *Ensemble*
Het object heeft een ensemblewaarde in relatie met de omringende bebouwing of met park/tuin, groenvoorzieningen, wegen, wateren of bodemgesteldheid.
- e. *Silhouet*
Het object is van bijzondere betekenis voor het gezicht van een streek, stad, dorp of wijk.

Het *object in zijn omgeving* dient karakteristiek te zijn voor de ruimtelijke en structurele ontwikkeling van de stad Nijmegen met daarin vervat de materialisatie van het leefklimaat of het geestelijk leven in deze stad en de daarin opgenomen en tot stadswijk uitgroeide oude dorpskernen.

IV. Cultuurhistorische criteria | Het object in de geschiedenis.

- a. *Nederzettingshistorie*
Het object is van belang als bijzondere uitdrukking van een geografische, landschappelijke of bestuurlijke ontwikkeling.
- b. *Historische waarde*
Het object is van belang vanwege een plaatselijk, regionaal of landelijk historisch gegeven, zoals bekende bewoners, beroepen, bijzondere activiteiten of gebeurtenissen.
- c. *Sociaal-economisch belang*
Het object is van belang vanwege de bestemming die verbonden is met bijvoorbeeld een sociaalhistorische, economische, technische of religieuze ontwikkeling.

Het *object in zijn geschiedenis* omvat de aspecten van plaats, tijd en functie die ervoor zorgen dat het object een bijzondere plaats in cultuurhistorie van Nijmegen heeft gekregen. Hieronder vallen onder meer landgoederen en boerderijen ter herinnering aan de landelijke situatie van voorheen, maar ook technische gebouwen zoals gemalen, alsmede andere gebouwen die in de stedelijke geschiedenis een rol hebben gespeeld, waaronder de gebouwen verbonden met de stichting van de Katholieke Universiteit in 1923.

Naast de vier bovenstaande intrinsieke criteria worden de criteria gaafheid en zeldzaamheid meegewogen, die een verbijzondering zijn van de eerstgenoemde vier criteria.

Gaafheid | Ongeschonden de tijd getrotseerd.

- a. *Omgeving*
Het object is van belang in relatie tot de structurele of visuele gaafheid van de stedelijke, dorps- of landschappelijke omgeving.
- b. *Hoofdvorm*
Het object is van belang vanwege de architectonische kwaliteit van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken en tuinaanleg e.d.).

c. *Detaillering*

Het object heeft een meerwaarde vanwege de architectonische gaafheid van de detaillering van ex- of interieur.

Een object dat *ongeschonden de tijd getrotseerd* heeft, verdient een hogere monumentwaardigheid dan vergelijkbare objecten. Het is daarbij wel van belang om te mee te wegen dat gaafheid zowel 'oorspronkelijk' als 'procesmatig' kan zijn; dat wil zeggen, gaaf vanaf de bouwtijd of een gaaf voorbeeld van een kenmerkende ontwikkeling (woonhuis met latere pui).

Zeldzaamheid | Spaarzaam bewaard gebleven.

Het object is van belang vanwege architectuurhistorische, bouwhistorische, stedenbouwkundige, typologische of functionele zeldzaamheid, eventueel verbonden met een bijzondere ouderdom. Dit belang kan, na vergelijking met andere vergelijkbare overgebleven objecten van nationaal, regionaal of lokaal belang zijn.

Voor de waardering van *spaarzaam bewaard gebleven* objecten is de grootte van het vergelijkingsgebied maatgevend; een stadhuis is lokaal, een gerechtsgebouw is regionaal en een archeologisch museum is nationaal een zeldzaamheid. In deze afweging dient ook meegenomen te worden, dat naarmate er sprake is van grotere zeldzaamheid de gaafheid minder zwaar weegt en omgekeerd.